

Pederstrup

Historien - kort fortalt

Omtrent 8 km sydøst for Næstved ligger landsbyen Pederstrup. Byen, der idag er vokset sammen med nabobyen Mogenstrup, var frem til slutningen af 1900-tallet et klart afgrænset byområde (se Figur 1), omgivet af mark og skov. Byen ligger i et af Danmarks ældste, beboede områder med fortidsminder, der rækker 5000 år tilbage i tiden. Pederstrup by kan dateres tilbage til tiden lige efter kristendommens Indførelse (Borries, 1940), det vil sige mere end 1000 år tilbage. Ifølge de ældste, kendte optegnelser tilhørte byen i første halvdel af 14. århundrede fru Kristine af Lou, der i 1348 måtte afstå byen på grund af

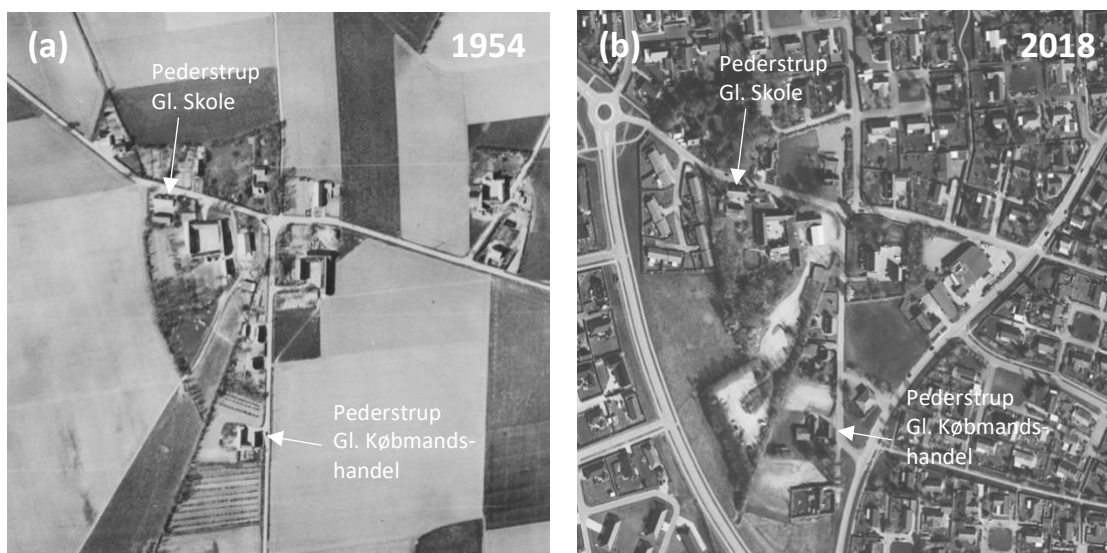
Figur 1. Pederstrup (cirklen i midten) og det omgivende land i 1954 (krak.dk). Øverst til højre i billedet ses den daværende udstrækning af Mogenstrup. Området i ringen øverst til venstre er de knap 10 huse, der idag ofte - men fejlagtigt - benævnes som 'Pederstrup'.

hendes families illoyalitet over for kongen. Byen blev senere erhvervet af Antvorskov Kloster, men i 1377 blev den solgt til Cort Molkte, der var Lensmand paa Rønnebæksholm. Kongen, Oluf 1. (eller nok nærmere hans værge, den senere Dronning Magrethe 1., da han dengang var meget ung) erhvervede senere et hus og en gård i byen. I 1682 fandt den måske første opmåling af byen sted, og ifølge den strakte byen sig mod nord til skoven ved Mogenstrup Kirke, mod syd til Lovvangen, og mod vest til Myrup Mose. I 1744, i forbindelse med de pietistiske strømninger i tiden under Christian den Sjette, fik Pederstrup sin egen skole, hvis bygninger stadig er bevaret og ligger i byens vestligste del (se figur 2a). Pederstrup Skole blev først nedlagt i 1940 efter næsten 200 år.

Pederstrup idag

Slutningen af 1900-tallet har på meget kort tid forandret Pederstrup by. Villakvarterene, der opstod efter masseudstyknings i området omkring Pederstrup og nabobyen Mogenstrup,

er vokset eksplosivt og har derved omringet byen mod vest, nord og øst. Villabebyggelsen har fået navnet 'Mogenstrup', sikkert fordi nybyggeriet mest har været drevet af folk udefra, som ikke har været forankret i den lokale historie og dermed ikke har følt sig forpligtet af den. Kommunalreformen i 1970 og strukturreformen i 2007 har næppe gjort det nemmere at bevare den historiske hukommelse i lokalområdet. Den sidste fysiske markering af Pederstrups bygrænse har indtil for nylig været et byskilt ved den vestlige indkørsel til området (øverst til venstre i figur 1). Nu er det nedtaget og erstattet med et skilt med påskriften 'Mogenstrup'. Kun vejnavnet 'Pederstrupvej' er tilbage.

Figur 2. Detailkort over Pederstrup i (a) 1954, og i (b) 2018 (krak.dk) i samme målestoksforhold. Den gamle skole og købmandshandel er markeret. Begge bygninger er bevaret.

Figur 3. Oversigtskort over Mogenstrup-Pederstrup, 2018 (krak.dk). Villakvartererne i området er vokset eksplosivt i de sidste 30 år og har omringet Pederstrup. I strid med de historiske og geografiske fakta har man brugt navnet 'Mogenstrup' som benævnelse for hele denne bebyggelse.

Mødet mellem nutid og fortid

Meget er allerede sket i området omkring Pederstrup og Mogenstrup, og denne udvikling har været til gavn for mange mennesker, der har kunnet finde et godt sted at bo nær naturskønne områder, fjernt fra byens støj. Men der bor stadig folk i området, som har boet der i mange år, eller som er vokset op i området i tiden før 1990. De har været besindige og har haft forståelse for den udvikling, der er sket, men da det sidste skilt med navnet Pederstrup blev fjernet omkring 1. maj 2021, gav det genlyd i byen. Folk forstår selvfølgelig ikke, at noget, der har så stor betydning for dem, nemlig det område, de har kendt måske siden deres barndom, kan slettes fra kortet med et pennestrøg.

Figur 4. Mulige placeringer af blå områdeskilte til markering af Pederstrup by.

Vi må finde måder at fremme de nye beboeres muligheder på, samtidig med at vi respekterer de mennesker, der har beboet området i mange år, og ikke mindst den danmarkshistorie, der vedrører os alle. Vi må finde en måde at bevare hukommelsen om en 1000 år gammel by og de mange fortidsminder, der omgiver den. En tydelig markering af Pederstrup i området ville være den rigtige måde at gøre det på. Områdeskilte, som vi ser dem udenfor fx Rønnøbæk og Gangesbro, er en oplagt løsning. Allerhelst ved de 3 gamle indkørsler til byen (se figur 4). Alternativt kan man placere det vestligste områdeskilt sammen med byskiltet 'Mogenstrup' i vest, som blev sat op i stedet for 'Pederstrup'-byskiltet i maj 2021. Denne løsning inddrager flere af de beboere, der føler sig knyttet til

Pederstrup by, men også folk i de nyere villakvarterer, der opstod efter udstykninger fra Stenlundgård, den største gård midt i det gamle Pederstrup. Det kan anbefales at tage historikere på Museum Sydøstdanmark med på råd, når den nærmere afgrænsning skal foretages.

Klaus Mosegaard, oktober 2021

Referencer

1. P. Borries, P., 1940. Sognet Omkring Helligkilden. Mogenstrup", i Aarbog For Historisk Samfund For Præstø Amt, 1940.
2. Krak, 2021. <https://www.krak.dk/>
3. Historisk Atlas. <https://historiskatlas.dk/>
4. Slots- og Kulturstyrelsen: Fund og Fortidsminder. <https://www.kulturarv.dk/fundogfortidsminder/>